

Kur'un Maruziyetine İlişkin Sağlık Çağrılar Ölçesi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Kur'un Maruziyetine İlişkin Sağlık Çağrılar Ölçesi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=25255>

Özet

Kur'un Maruziyetine İlişkin Sağlık İnançları Ölçeği (KMŞÖ), bireylerin mesleki veya çevresel kur'un maruziyeti risklerine ve koruyucu davranışlara yönelik inançların ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Ölçek, temelini Sağlık İnançları Modeli (SİM) teorik çerçevesinden almaktadır. Ölçek geliştirme çalışması Tuğba Palaz tarafından 2013 yılında bir yüksek lisans tezi olarak tamamlanmıştır. Toplam 33 maddeden oluşan bu araç, SİM'in altı temel boyutunu yansıtan altı faktörlü bir yapıya sahiptir. Yapılan geçerlik ve güvenirlik analizleri, KMŞÖ'nün yüksek düzeyde iç tutarlılık ve yapı geçerliliğine sahip olduğunu göstermiştir, bu da onu kur'un maruziyeti bağlamında sağlık inançlarını değerlendirmede güvenilir ve geçerli bir araç kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Kur'un maruziyeti, Sağlık İnançları Modeli, Ölçek geliştirme, Yapı geçerliliği, iç tutarlılık, Mesleki sağlık, Öz yeterlilik, Algılanan duyarlılık.

Yazarlar

Tuğba Palaz

Amaç

Kur'un Maruziyetine İlişkin Sağlık İnançları Ölçeği'nin temel amacı, kur'unla karşılaşan veya kur'un maruziyeti riski taşıyan bireylerin, bu maruziyetin potansiyel zararlarına ve koruyucu önlemlerin etkinliğine dair sahip oldukları subjektif inançları sistematik olarak değerlendirmektir. Bu ölçek, özellikle iş sağlığı ve güvenliği alanında, risk algısı ve koruyucu davranışa yönelik motivasyonu ölçerek eğitim ve müdahale programlarının planlanmasına bilimsel bir temel sağlamaya hedeflemektedir.

Ölçek, bireylerin kur'un zehirlenmesi riskini ne kadar ciddiye aldığını ve kişisel koruyucu ekipman kullanma yönünde algılanan engelleri belirleyerek, sağlık davranışlarının etkileyen psikolojik faktörleri ortaya koymada kritik bir rol oynamaktadır.

Yapı

Ölçek, sağlık davranışlarının açıklanmasında en yaygın kullanılan teorik çerçevelerden biri olan Sağlık İnançları Modeli (SİM) temel alınarak oluşturulmuştur. Bu model, bir bireyin bir hastalığa karşı koruyucu bir davranış sergileme olasılığını, o hastalığa karşı algılanan tehdit ve koruyucu davranışın potansiyel faydaları ile engellerine bağlı olduğunu varsayar.

KMSSÖ, SSM'in alt ana bileşenini ölçen alt alt boyuttan oluşmaktadır:

Algılanan Duyarlılık (Perceived Susceptibility): Bireyin kuruna maruz kalma riskinin yüksek olduğuna dair inanç.

Algılanan Ciddiyet (Perceived Severity): Kurun zehirlenmesinin potansiyel sonuçlarının ciddiyetine dair inanç.

Algılanan Yarar (Perceived Benefits): Koruyucu davranışları (örneğin, KKD kullanımı) riski azaltmadaki etkinliğine dair inanç.

Algılanan Engeller (Perceived Barriers): Koruyucu davranışları uygulamayı zorlaştıran maliyetler, rahatsızlıklar veya diğer zorluklara dair inanç.

Sağlık Motivasyonu (Health Motivation): Genel olarak sağlık koruma ve geliştirme isteği.

Öz Yeterlilik (Self-Efficacy): Bireyin koruyucu davranışları başarıyla uygulayabileceğine dair kendine olan güveni.

Geçerlik

Ölçeğin psikometrik özellikleri kapsamında yapılan geçerlik çalışmaları, aracın ölçmeyi amaçladığı teorik yapıyı ne ölçüde temsil ettiğini belirlemeye odaklanmıştır. Ölçeğin **yapı geçerliliği**, açılmayacak **faktör analizi** yöntemleri kullanılarak incelenmiştir.

Yapı geçerliliği analizi sonucunda, Kurun Maruziyetine İlişkin Sağlık Sorunları Ölçeği'nin teorik beklentilerle uyumlu olarak alt beş faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Bu faktör yapısı, ölçeğin Sağlık Sorunları Modeli'nin alt temel boyutunu başarıyla ölçtüğünü kanıtlamaktadır.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik analizleri, iç tutarlılık katsayılarının (Cronbach Alfa) hesaplanmasıyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen değerler, ölçeğin bütününde ve alt boyutlarında yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

İç tutarlılık güvenilirlik katsayıları (Cronbach Alfa) aşağıdaki gibidir:

Tüm Ölçek için İç Tutarlılık Katsayısı: **.943** (Mükemmel düzeyde güvenilirlik)

Algılanan Duyarlılık faktörü için: **.893**

Algılanan Ciddiyet faktörü için: **.886**

Algılanan Yarar faktörü için: **.816**

Algılanan Engel faktörü için: **.939**

Sağlık Motivasyonu faktörü için: **.903**

Öz Yeterlilik faktörü için: **.917**

Bu yüksek alfa değerleri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü ve

dolayısıyla ölçeğin bilimsel araştırmalarda güvenle kullanılabilmesini teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin geliştirme aşamasında uygulanan faktör analizi, ölçeğin toplam 33 maddenin altı farklı alt boyutta toplandığını göstermiştir. Bu altı faktörlü yapı, ölçeğin dayandığı Sağlık Risk Faktörleri Modeli'nin kuramsal bileşenlerini birebir karşılamaktadır. Faktör yüklerinin yeterli düzeyde olduğu ve faktörlerin birbirlerinden ayrılabildiği tespit edilmiştir, bu da ölçeğin yapısal olarak sağlam olduğunu kanıtlamaktadır.

Ölçme Aracı

Test Türü: Geliştirme (Ölçek Geliştirme Çalışması)

Format: 5'li Likert Tipi Derecelendirme (1= Kesinlikle katılmıyorum - 5= Kesinlikle katılıyorum)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Kur'un maruziyeti riski taşıyan çalışanlar veya genel popülasyon (Özellikle mesleki maruziyet bağlamında kullanıma uygundur).

Yaş Grubu: Yetişkinler

Popülasyon Detayları: Geliştirme çalışması, kur'un maruziyeti riski altında bulunan bir çalışan grubunda gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçeği (Self-report questionnaire). Toplam 33 madde, altı alt boyutu ölçmektedir.

Anahtar Kelimeler

Kur'un, Kur'un zehirlenmesi, S/M, Psikometrik özellikler, Ölçek, Algılanan ciddiyet, Algılanan yarar, Sağlık motivasyonu.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilgi mevcut değildir.

Kurumsal E-posta Adresleri: tugba.palaz@deu.edu.tr

Yazın Adresi: Tuğba Palaz (Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara - Çalınan yapılı olan dönemdeki kurum).

İzinler, Ücret ve Test Yılı?

Test Yılı?: 2013

İzinler ve Ücret: Ölçek, akademik çalışmalarında ve araştırmalarda kullanılmadan önce yazar ile iletişime geçilmesi tavsiye edilmektedir. Ölçeğin orijinal çalışmasına ait PDF dosyası bulunmaktadır.

Orijinal PDF dosyası buradan indirilebilir: [kursun-maruziyetine-iliskin-saglik-inanclari-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Palaz, T. (2013). *Kur'un Maruziyetine İlişkin Sağlık İnançları Ölçeğinin Geliştirilmesi Çalışması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kur'un Maruziyetine İlişkin Sağlık İnançları Ölçeği Maddeleri

Ölçek toplam 33 maddeden ve altı alt boyuttan oluşmaktadır. Derecelendirme 5'li Likert tipindedir (1= kesinlikle katılmıyorum - 5= kesinlikle katılıyorum).

Algılanan Duyarlılık (3 madde): Kur'una maruz kalma ihtimalim başka işte çalışmalara göre daha yüksektir.

Algılanan Ciddiyet (5 madde): Kur'unun sağlığa zararları beni korkutuyor.

Algılanan Yarar (6 madde): Kişisel koruyucular düzenli bir şekilde kullanırsam kur'undan zehirlenme ihtimalim azalır.

Algılanan Engeller (8 madde): Kişisel koruyucular rahat olmadıkları için kullanılmıyorum.

Sağlık Motivasyonu (6 madde): Kur'unun sağlığım üzerine zararlı etkilerini erken tespit etmek isterim.

Öz Yeterlilik (5 madde): Kur'undan korunmak için neler yapmam gerektiğini biliyorum.